

A TERRORIZMUS FELDERÍTÉSÉNEK ÉS ELHÁRÍTÁSÁNAK VÁLTOZÁSAI

BEVEZETÉS

A terrorizmus közeltörténelmében aránylag jól elkülöníthető szakaszokat találunk. Az 1880–1920 közötti úgynevezett „anarchista hullámot” az 1920–1960 között jelentkező „antikolonialista hullám”, majd az 1960–2000 között detektálható „új baloldali hullám” követte, amelyet azért színeztet egyfajta „vallási hullám” megjelenése az 1970-es évek végén. A 2001. szeptember 11-i terrortámadások, a New York-i Világkereskedelmi Központ lerombolása, a Pentagon ellen intézett támadás új korszakot nyitott mind a terrorizmusban, mind pedig az ellene folytatott harcban. Az elkövetés összkörülményei nagyon körültekintő, tudatosan tervező és szervező, több országra kiterjedő, többéves felkészülést magában hordozó előkészítésre és végrehajtásra mutattak rá. A helyszínek kiválasztása, az alkalmazott elkövetési módszer – először történik, hogy terrortámadás során fegyverként használnak polgári utasszállító repülőgépet –, az erre való speciális felkészülés, a végrehajtók kiválasztása, kiképzése, majd bejuttatása az USA-ba (United States of America – Amerikai Egyesült Államok) és továbbképzése mind-mind azt mutatta, hogy egy magasabb felkészültségű, széles bázison nyugvó, szervezetét kiválóan használó terrorista organizmussal állunk szemben.

Ezeket a változásokat kellett lekövetni a felderítésben dolgozó szervezeteknek is. Már az elsődleges elemzések is azt mutatták, hogy egy-egy ország területén és hatályán messze túlmutató, komplex és globális intézkedésekre lesz szükség. Komplettagazatok rendszereinek, szervezetének, működésének áttekintésére kellett sort keríteni, gondoljunk csak a légi közlekedés biztonsági szabályainak teljes körű átdolgozási igényére. Az elvégzendő munka két fő irányban szerveződött:

- ♦ Egy széles körű, általános kockázatelemzésen keresztül kellett kijelölni a veszélyeztetett ágazatokat, területeket, intézményeket. Konkrét vizsgálatokkal el kellett jutni a lehetővé tévő körülmények feltárásaig, vizsgálatáig, értékeléséig. Ezt követhette azoknak a biztonsági intézkedési rendszereknek a kialakítása, amelyek eséllyel tudják a terrorcselekményeket megakadályozni.

- ♦ Meg kellett teremteni a terrorcselekmények elkövetésében számításba vehető szervezetek, az elkövetői csoportok, személyek tevékenységének felderítésére irányuló szakmunka nemzeti és nemzetközi, globális feltételeit. Az elkövetett cselekmény azt mutatta, hogy csak gyors és hatékony információáramlás és azonnali gyors reagálás lehet sikeres. Ez csak a globális információáramlás, adatcsere segítségével, a nemzeti rendszerek aktív bevonásával lehet kellően hatékony.

Ahhoz, hogy ezek az „elsődleges” elemzéseken nyugvó, elengedhetetlen dolgok megvalósuljanak, új politikai akaratra, jogszabályi környezetre, szervezetekre, módszerekre, szervezeti kultúrára, eszközrendszerre, együttműködésekre volt szükség. Nagyon sok érintettje volt és lett az eredményes felderítéseknek. Ennek a folyamatnak az alakulását szeretnénk ebben a fejezetben bemutatni.

MIRŐL IS BESZÉLÜNK?

A címben szereplő evolúciós folyamat feldolgozása, kutatása tudományos igényességgel is érdekes lehet, de napjaink tempójához, dinamikájához jobban illeszkedőnek tartom az alkalmazott előtaggal ellátott és valóban alkalmazható eredményeket és kutatásokat. Rengeteg helyen, nagyon sokan igyekeztek megalkotni a terrorizmus definícióját. Sok változat látott napvilágot, ugyanakkor nincs egységes, mindenki által elfogadott változat. A terrorizmus definíció szerinti meghatározása erősen problematikus. Ahogy Boaz Ganor fogalmaz: „A terrorizmus definiálásáért vívott küzdelem néha olyan nehéz, mint maga a terrorizmus elleni harc.”¹

Egyik ország bűnüldözési szervezete, mint ahogy egyik ország terrorelhárító szervezete sem engedheti meg magának, hogy a mindenki által elfogadott, minden szempontból megfelelő definíció hiányában csak egy pillanatra is elbizonytalanodjon. Az egyértelmű különös törvényi tényállás megfogalmazásához kellenek a tényállási elemek – ennek a vizsgálati, ügyészi és bírói szakban lesz kiemelt jelentősége –, de a felderítés a részmozzanatok területén is szabályozott, és biztosít törvényes lehetőséget az eredményes munkára. Félreértés ne essék, fontos törekvés, hogy a nemzetközi elhárító rendszerek működtetése érdekében lehessen paraméterezni, besorolni, kategorizálni a terrorszervezeteket, a terroristákat, illetve az ezzel kapcsolatos releváns jelenségeket. Ehhez egy széles körben, nemzetközileg is elfogadott

¹ „The struggle to define terrorism is sometimes as hard as the struggle against terrorism itself.” (A szerző fordítása.) GANOR 2002: 304.

definíció adhat megfelelő háttérrel. Tudnunk kell, hogy ezek nem kőbe véssett dolgok, folyamatosan változnak, ezért a szervezetek, azok működése, a végrehajtások jellege, az azt elkövetők módszerei folyamatos elemzést, értékelést és kutatást igényelnek. Charles Townshend szerint azért is nehéz megfelelő definíciót találni, mert a terrorista szó használata esetén címkézéssről van szó, mert ezt a leírást majdnem soha nem adoptálta önkéntesen személy vagy csoport. Ezt mások használják rájuk, elsősorban a megtámadott államok kormányai, amelyek megbélyegzik erőszakos ellenfeleiket ezzel a súlyos mellékjelentéseket, embertelenséget, kriminalitást és a tényleges politikai támogatás hiányát magában hordozó címmel. Az államok könnyen gyártanak terrorizmusdefiníciókat.²

Nézzünk pár klasszikus címkézési példát a közelmúltból a leírtak megerősítésére:

- ♦ 2002-ben Irak vádolta az USA-t állami terrorizmussal.³
- ♦ Barack Obama amerikai elnök a 2013-as bostoni maratonon történt bombatámadást terrorista cselekménynek minősítette, mert szerinte: „Bármikor, ha bombatámadás ártatlan civileket céloz, az terrorista cselekmény.”⁴
- ♦ Joe Biden, akkor még megválasztott elnök, hazai terroristáknak (*domestic terrorists*) nevezte az USA Capitoliumát 2021. január 6-án megostromló Trump-támogatók tömegét.⁵
- ♦ Nelson Mandelát, Menáhém Begínt, Gerry Adamst és Jasszer Arafatot kezdetben terroristának nevezték, később államférfiaknak és akár a béke megteremtőinek. Mandela, Begín és Arafat ráadásul Nobel-békedíjban is részesült.⁶
- ♦ A dél-afrikai kormány ellen irreguláris eszközöket használó Mandelát Terry Dicks brit parlamenti képviselő 1990-ben még terroristának nevezte, de néhány évvel később Mandela lett a Dél-afrikai Köztársaság első demokratikusan megválasztott elnöke, ráadásul Nobel-békedíjban is részesült.⁷

A címkézés kérdéséhez kapcsolható a terrorista és a felkelő elhatárolása. Ahogy Ganor fogalmaz: „Valaki terroristája valaki másnak a szabadságharcosa.”⁸ Bács Zoltán szerint nézőpont kérdése:

² TOWNSHEND 2018: 4.

³ Iraq Accuses US of State Terrorism 2002.

⁴ „Anytime bombs are used to target innocent civilians, it's an act of terror.” (A szerző fordítása.) LANDLER 2013.

⁵ Biden *pro* Slams Pro-Trump Mob as 'Domestic Terrorists' 2021.

⁶ WEISS 2002: 11.

⁷ HEGEMANN-KAHL 2018: 13.

⁸ „One man's terrorist is another man's freedom fighter.” GANOR 2002: 287.

„Terrorista vagy szabadságharcos? Forradalmár vagy államellenes összeesküvő? A haladás apostola vagy felforgató? Gerilla vagy útonálló? A klasszikus válasz a kérdésre abból indul ki, hogy honnan nézzük. Ha a fennálló rend szempontjából tekintjük, akkor minden eszme és annak minden képviselője, aki nem pusztán ellenérzéssel viseltet a rend intézményeivel és képviselőivel szemben, de cselekvő módon, parlamenten kívüli eszközökkel igyekszik elérni a rend megváltoztatását, de legalábbis olyan eszméket terjeszt, amelyek célul tűzik a kialakult politikai, társadalmi és gazdasági rend és az annak alapját képező társadalmi viszonyok megváltoztatását: terrorista, felforgató, államellenes összeesküvő.”⁹

Az eddig leírtak rávilágítanak a terrorfelderítés, az alkalmazott eljárások, módszerek azon sajátosságára, hogy nehezen skatulyázhatók be a megszokott, kicsit konvencionális kategóriák közé. Ez a terület színes, folyamatosan változó és összetett társadalmi – esetenként politikai – igényektől és elvárásoktól determinált. Saját tapasztalatomból csak két kiegészítő gondolatot ajánlok megfontolásra:

- ♦ Az a terrorcselekmény, amit a média hosszan és folyamatosan annak nevez.
- ♦ Az a terrorcselekmény, amit a társadalom annak él meg.

A média véleményformáló hatása nem igényel külön részletes magyarázatot, a társadalmi érzet pedig egyszerű: ha nagyon durva, agresszív, „nagyot robbanó” egy elkövetés, akkor az „terrorcselekmény”. Korábban is láttunk hasonló jelenséget: ha kiemelt, kiugró volt a kárérték, akkor csakis a szervezett bűnözés lehet az elkövető.

Az orlandói Pulse szórakozóhelyen Omar Mateen által elkövetett 2016-os tömeggyilkossággal kapcsolatban Szalai Máté és Wagner Péter a terrorizmus fogalma inflálódásának¹⁰ folyamatára figyelmeztet, amely során a nyugati közvéleményben a terrorizmus kifejezés jelentése egyre tágul. Egyre több eseményt jellemeznek így, ami hosszú távon negatívan hathat a terrorizmus elleni küzdelem hatékonyságára.

Az orlandói eset első értelmezései terrorcselekményről és a radikális iszlamizmus terjedéséről szóltak, de a később nyilvánosságra került információk már más motivációra engedtek következtetni. A szerzők szerint kérdéses a határ a gyűlölet-bűncselekmények, a politikai gyilkosságok és a terrorista merényletek között.¹¹

Hogy egy adott eset kapcsán használható-e a terrorizmus kifejezés, annak eldöntésére egy mélyebb vizsgálatra van szükség.¹² Szalai és Wagner arra világít rá, hogy egy-egy esemény kapcsán a terrorizmus mellett más értelmezések is felmerülnek,

⁹ BÁCS 2021: 17.

¹⁰ A kifejezés „pongyola használatára” Perry is figyelmeztet. PERRY 2004: 249.

¹¹ SZALAI–WAGNER 2016: 3.

¹² SZALAI–WAGNER 2016: 6–7.

felmerülhetnek, de a média egyre gyorsabban és egyre szélesebb körben használja a terrorizmus kifejezést, legalábbis muszlim elkövető esetén. A kifejezés túlhasználata akár a nyugati társadalmak biztonságát is csökkentő veszélyekkel járhat. Fenyegetés érzetét keltheti a társadalomban, ami radikális válaszokhoz vezethet, amelyek nemcsak hatástalanok lehetnek a fenyegetés csökkentése szempontjából, de akár erősíthetik is azt. Továbbá, ha a terrorizmus definícióját a közvélemény egyre tágabban értelmezi, akkor az a törvényhozás szintjén is megjelenhet, ami hatósági visszaéléseknek adhat teret, és megnehezíti a terrorizmusellenes stratégiák hatékony működését. Végül a merényletek terrorcselekményként való értelmezése és az ISIS (Islamic State of Iraq and Syria – Iraki és Szíriai Iszlám Állam) vagy al-Káida felelősségvállalásának szinte automatikus elfogadása a terroristák törekvéseinek kedvez, mert nekik érdekük, hogy a média felkapja az esetet. Szalai és Wagner szerint fontos, hogy a dzsihádistá terrorizmus keltette közhangulatnak ellenálljunk, és megőrizzük a pontos definícióval nem rendelkező terrorizmus kifejezés legfontosabb tartalmi jellemzőit, és mindig különbséget tegyünk a politikai célú és az egyéb motivációjú, „közönséges” erőszak között.¹³ Egyetértek azzal, hogy a terrorizmus kifejezéssel óvatosan kell bánni, az csak megfontoltan használandó, nem szabad a túlhasználattal „elkoptatni”.

Korinek László jogászként, kriminológusként egy, a bűncselekmény fogalmával is összecsengő, de elméleti, a lényeges pontokat kiemelő meghatározást alkotott meg, amely számomra, a *gyakorlat embere számára sokkal kézzelfoghatóbb és jobban eligazít a mindennapi munkában*:

„A terrorizmus eltérő eszmerendszerekből merítő, sajátos logikának engedelmessé, változatos formákat öltő módszeres erőszak alkalmazása, vagy ezzel való fenyegetés, melynek célja politikai törekvések elérése azáltal, hogy az áldozatban, a nézőközönségben, az államban, a társadalomban megalkuvó magatartás alakuljon ki. A meghirdetett cél általában ideológiai, vallási, etnikai tartalmú radikális változás kikényszerítése, a cél elérésére alkalmazott cselekménysor. Az eszköz viszont lényegét tekintve köztörvényes, erőszakos bűncselekmény.”¹⁴

Tehát lényegi pontok a célcselekmény és az attól elkülönülő eszközcselekmény, köztörvényes bűncselekmény, amelynek célpontja nincs feltétlenül közvetlen kapcsolatban a céllal. Korinek László megfogalmazásában tisztán kezd körvonalazódni a terrorfelderítést, a felderítésért felelős szervezeteket érintő kettősség. Ritkán adatik

¹³ SZALAI–WAGNER 2016: 9–10.

¹⁴ GÖNCZÖL et al. 2006: 447.

meg, hogy az első jeleknél, ráutaló magatartásoknál, kezdeti felderítési adatoknál labortiszta képet kapjunk arról, hogy mivel is állunk szemben. Sok esetben a jogilag is értelmezhető terrorcselekmény csak az ügyészi, illetve bírói szakban „jelenik” meg. Ettől persze a cselekmény felderítése, a tettesek megállapítása az első perctől kezdve kőkemény terrorelhárítási, felderítési feladat.

Korszakok, szervezetek, elhárítás

Célszerűnek tartom, ha a hetvenes évektől kicsit részletesebben nézzük az általános képet a terrorizmus és annak jellemzői vonatkozásában. Azért gondolom így, mert véleményem szerint 1972. szeptember 5-én következett be az olimpiák történetének legszörnyűbb esete, amikor a Fekete Szeptember nevű palesztin terrorszervezet által kitervelt és végrehajtott akció során 17-en haltak meg Münchenben. Köztük 11 izraeli sportembert gyilkoltak meg a terroristák. A válság kezelése, a biztonsági rendszerek és szervezetek fiaskója egyértelműen mutatott rá, hogy új időszak kezdődik, más gondolkodásra, rendszerekre és szervezetekre lesz szükség, ha eredményesen kívánjuk felvenni a küzdelmet a nemzetközi terrorizmussal.

Ezt mindenképpen tekinthetjük mérföldkönek, a modern kori terrorizmus kezdetének. Ebben az időben a terrorszervezetek döntően ideológiai alapon szerveződtek, és főleg balról támadták az uralkodó hatalmat. Az úgynevezett „hárombetűs” – esetenként kétbetűs – szervezetek majd mindegyike értelemszerűen marxista ideológiát hirdetett, mint például a Vörös Hadsereg Frakció (Rote Armee Fraktion, NSZK¹⁵), a Vörös Brigádok (Brigate Rosse, Olaszország), Kurdisztáni Munkáspárt (Partiya Karkerên Kurdistan – PKK). Ez lehetőséget kínált a számukra, hogy kihasználják a kétpólusú világrendszerben rejlő támogatás lehetőségét. Ennek a forrása majd minden esetben a Szovjetunió volt, vagy valamelyik csatlós blokkország. Természetesen voltak etnikai alapon szerveződő szervezetek is, akik az önállóságukért küzdöttek, mint például az Ír Köztársasági Hadsereg, az IRA (Irish Republican Army), a Baszkföld és Szabadság, az ETA (Euskadi Ta Askatasuna, Spanyolország).

A szervezetek a klasszikus piramiselv alapján épültek fel, elkülönült szintekkel és dedikált vezetőkkel. Egyértelmű fő céljuk a hatalom leváltása és megragadása volt. Tevékenységük részben nyílt volt, hiszen ismertek voltak a vezetők, volt programjuk, voltak eseményeik, de persze volt egy titkos életük is, ahol a terrorcselekményeket készítették elő és a végrehajtásokat szervezték. Működési doktrínájuk a *nyomásgyakorlás* volt. Tekintettel arra, hogy váltóhatalomként jelentkeztek be, kezdetben

¹⁵ Német Szövetségi Köztársaság.

kerülték a sok áldozatot követelő cselekményeket, mivel nehéz úgy szimpátiát keltetni, hogy nap mint nap ártatlan embereket ölünk halomra. Előre jelezték a robbantásokat – többször is –, hagytak időt a kiürítésre, és csak utána robbantottak, általában emblematisztikus helyeken. Emberrablásaik, merényleteik viszont nem kí mélték az emberi életet. A leváltandó politikai hatalom emblematisztikus figuráit ölték meg, mint például Aldo Morót, Olaszország miniszterelnökét 1978-ban a Vörös Brigádok; Hans Martin Schleyert, a Német Iparszövetség elnökét 1977-ben pedig a Vörös Hadsereg Frakció.

A fent említett szervezetekkel szemben végzett felderítés ebben az időben klasz szikusan titkosszolgálati volt. Pusztá létük is veszélyeztette a nemzetbiztonságot, tehát az ellenük végzett munka alkotmányvédelmi feladat volt. A terrorszervezetek által végzett forradalmi és ideológiai import, a marxista oldalról érkező forradalmi export fő támogatója úgy ideológiai, mint anyagi alapon a Szovjetunió volt. Mivel idegen titkosszolgálati beavatkozás gyanúja is jelen volt, ennek elhárítása is nemzeti elhárítási feladatot jelentett. A felderítendő terrorista csoportok erős személyi és működési adattartalommal rendelkeztek, így ismert emberekből és helyszínekből lehetett kiindulni, ami klasszikus pályát biztosított a titkosszolgálatok számára. A bűnügyi rendőrség leginkább csak az általuk elkövetett köztörvényes bűncselek mények nyomozásában jelent meg.

Ez a helyzet a kilencvenes évek elejére jelentősen megváltozott. A piramisjellegű szervezeti felépítést átvette egy franchise típusú, laza, több szervezetre kiterjedő organizáció. Ennek a központja az Oszáma bin Ládén által 1988-ban létrehozott al-Káida terrorszervezet lett, amely eleinte a Szovjetunió ellen Afganisztánban harcoló veteránok összefogására szolgált, azonban rövid idő alatt egy szélsőséges iszlamista ideológiát valló terrorszervezetté vált. Sok ezer terrorista kiképzésért felelős afgán, jemeni és szudáni táborokban. Fő ellensége elsősorban 2001-ig az Amerikai Egyesült Államok, majd a nyugati kultúra és civilizáció, Izrael, illetve a nyugatbarát iszlám országok. Számos súlyos merényletért tehetők felelőssé: a New York-i Világgazdasági Központ elleni 1993-as robbantásos támadás, az USA kenyai, tanzániai nagykövetsége elleni robbantás 1998-ban, 2001 szeptember 11-én a WTC (World Trade Center – Világkereskedelmi Központ) megtámadása és lerombolása, és nagy valószínűséggel közük volt a madridi 2004. március 11-i robbantássorozathoz is. Egyértelmű céljuk, egyben doktrínájuk a *félelemkeltés*. Ez az első olyan szervező dés, amely szinte az egész világra kiterjedt, ezzel nagy kihívások elé állította a világ vezető titkosszolgálatait. A kapcsolódó terrorista szervezetek feltérképezése, róluk érdemi információk beszerzése már sokkal szélesebb körű, a nemzeti szolgálatok és az adott ország bűnügyi rendőrségét is igénybe vevő feladat lett. További kihí vást jelentett a terrorszervezeteknek, magának az al-Káidának a finanszírozásának

a megfejtése. Az nyilvánvaló volt, hogy ehhez Oszáma bin Ládén privát milliói kevesek. Sok esetben volt felfedezhető, hogy a terrrorszervezetek finanszírozásukhoz köztörvényes bűncselekményekből jutnak anyagi forrásokhoz. A repertoár meglehetősen széles. A kábítószer-alapanyagok termelésétől, termesztésétől az emberrabláson át az illegális műkincs-kereskedelemig minden hangszeren játszanak. Ez csak úgy lehetséges, hogy a terroristák aktív kapcsolatot ápolnak a helyi és esetenként a nemzetközi szervezett bűnözéssel. Ez a kapcsolatrendszer biztosítja számukra, hogy a megtermelt mákból heroin legyen, és utat találjon a világon bárhol is levő vevőikhez. Ezek a bűnözői csoportok biztosítják a terroristák számára a hamis okmányokat, fegyvereket, robbanóanyagokat, illegális lakásokat és búvóhelyeket. Ez az összefüggésrendszer, ennek feltárása már nagyon szoros együttműködést követel meg a bűnügyi hírszerzés, a szervezett bűnözés elleni speciális szolgálatok és a titkosszolgálatok között. Gondoljunk bele, hogy a világ legjobban felkészült és felszerelt titkosszolgálatának tíz évig tartott bin Ládén föl kutatása és likvidálása.

Ez az evolúció nem áll meg a 2010-es évek elején. Megjelenik az Iszlám Állam (alakulása 2006. október 2.), egy szunnita dzsihádistá szervezet. A szervezet, hatalma csúcspontján, magát kalifátusnak kikiáltva a világ összes muszlimja feletti fennhatóságot követelt. Radikálisan, szélsőségesen vallásos, a saria törvények szerint ítél, és főleg a síiták és a keresztények ellen visel vallásháborút. Kezdetben szoros szálak fűzték az al-Káidához, de viszonyuk megromlott, majd 2014-ben megszakadt. Az állami jegyeket mutató alakulat a kezdeti sikerek után, amelyeknek egyetlen mozgatórugója volt a *pusztítás*, és hihetetlen veszteségek után katonailag vereséget szenvedett. 2017-re elvesztette addig megszerzett területeit. Földrajzi területvesztését nem tekinthetjük a vereség egyértelmű jeleként. Az ISIS bebizonyította, hogy nagyon hatékonyan képes tevékenykedni a kibertérben. A toborzási, meggyőzési, radikalizációs programjai sajnos nagyon sikeresek. Ródlér Norbert szerint:

„Az interneten keresztül terjesztett tartalom széles körű elérhetősége exponenciálisan növeli a propaganda közönségét, melyre kiváló bizonyíték az Iszlám Állam »népszerűsége« és taglétszáma akár az al-Kaidához viszonyítva, mely leginkább az online felületek szisztematikus használatából eredt. A tartalmak közvetlen közzététele (feltöltése) pedig a hagyományos hírszolgáltatások olyan funkcióit zárja ki, mint az információk hitelességének független értékelése, vagy a jogellenes tartalmak cenzúrázása. Az erőszakos cselekedetekre ösztönző szélsőséges retorikát, tartalmakat korábban viszonylag korlátozott közönségnek terjeszthették, személyesen vagy fizikai adathordozókon, például lemezeken (CD/DVD), ma már az internetre feltöltve határtalan számú a célközönség. Az ilyen tartalmak eszközök széles skálájával terjeszthetők, például célzott weboldalakon, dedikáltan létrehozott csevegőszobákban

és fórumokon, online magazinok, közösségi hálózati platformok, például Twitter és Facebook, Telegram stb. formájában, valamint népszerű videó- és fájlmegosztó webhelyek útján. Az internetes keresőmotorok használata pedig megkönnyítette a téma iránt érdeklődőknek a terrorizmussal kapcsolatos tartalmak azonosítását és visszakeresését. Természetesen a propaganda célközönsége nemcsak a potenciális szimpatizánsok tábora, az szólhat a terrorcselekmények célpontjainak, vagy az ellenérdekelt szervezeteknek, társadalmaknak, politikai csoportoknak és a nemzetközi közösségnek is. Ugyanis a terrorista propaganda egyéb célkitűzései között szerepelhet a pszichológiai manipuláció alkalmazása az egyének kollektív társadalmi értékekbe vetett hitének aláásása érdekében, vagy a félelem és a pánik terjesztése érdekében. Erre szolgál a dezinformáció, a pletykák, fenyegetések vagy provokatív, erőszakos cselekmények képeinek terjesztése. A potenciális vagy már meglévő támogatókra irányuló propaganda középpontjában a toborzás, a radikalizálódás és a terrorizmusra való buzdítás állhat, büszkeséget, eredményességet és elkötelezettséget közvetítve egy szélsőséges cél felé.”¹⁶

Nagyon komoly hatást gyakoroltak és gyakorolnak a magányos elkövetőkre is, akik a szervezettől függetlenül készülnek, radikalizálódnak, tervezik meg a pusztító cselekményeiket, majd közvetlenül az elkövetés előtt tesznek hűségnyilatkozatot az ISIS internetes felületén. A felderítésszervezés, a feldolgozás szempontjából ez egy rémálom. Az elkövetők adott esetben semmilyen kapcsolatban nincsenek a terrorszervezettel, az iszlám csoportképző helyekkel, ismert aktív terroristákkal. Az utólag felderített ügyek viszont azt mutatják, hogy az elkövetők mindegyikének volt aktív bűnügyi előélete, bűnöző kapcsolata, akik esetenként segítették a végrehajtásban. Az elkövető családi és baráti környezete az esetek jelentős százalékában tudott a tervezett terrorcselekményről és a végrehajtás körülményeiről. Ezen a területen ebben a helyzetben a terrorelhárítók egyetlen esélye a bűnözői körben forráspozíciókkal rendelkező bűnügyi hírszerzőszerv segítségét és információját kérni. Itt teljesedik ki az az együttműködés, amely adott esetben a titkosszolgálatoknál kezdődik, és a központi bűnügyi szerveken keresztül a területi rendőri szervekig ível. A tapasztalatok azt mutatják, hogy nem kell félni a széles körű együttműködéstől a partnerhatóságokkal, természetesen a „csak annyit” és a „csak annak” elv betartása mellett.

¹⁶ RÓDLER 2021: 15–16.

A helyzet itthon

Magyarország vonatkozásában muszáj kicsit visszatekintenünk, legalább a rendszerváltás időszakáig. A nemzetközi és hazai politikai változások igen komoly identitásválságot idéztek elő, főleg a titkosszolgálatok területén. A bűnügyi terület az alapvető feladataiból kiindulva kevésbé volt kiszolgáltatott. A titkosszolgálatok azzal szembesültek, hogy szétesett az ellenségkép, az eddigi ellenségekből barátok lettek, az új ellenségek részben a korábbi barátok voltak. Ebben a talajt vesztett időszakban felértékelődtek az esetenként ezt megelőzően is végzett, de a regnáló korábbi politikai hatalom és szövetségi rendszer miatt erősen színezett, terrorizmus és nemzetközi szervezett bűnözés elleni harc. A szolgálatok ezen tevékenységi területei az új politikai hatalomnak, a társadalomnak egyaránt fogyaszthatóak és elfogadhatóak voltak. Míg a szervezett bűnözés területén a szolgálatoknak közösködniük kellett a rendőrséggel, addig a terrorellenes munka kizárólagossággal a titkosszolgálatoknál maradt. Talán ebből az időből gyökeredzik az a nyilvánosság előtt gyakran részükről és szakértőik részéről hangoztatott tézis, hogy a terrorelhárítási munka tisztán és kizárólagosan titkosszolgálati feladat. Hiszen náluk van az erő és a hozzáértés. A terrorizmus korábbiakban leírt evolúciós folyamata, az elkövetők, a módszerek és a motivációk változása szerintem egyértelműen mást mutatnak. Fel kell tenni a kérdést: Lehetnek-e szervezeti kizárólagosságok a terrorelhárítás elleni harcban? Van-e létjogosultsága egy társadalmi, civil szervezetnek a terrorellenes megelőző, felderítő munkában?

Szoros összefüggés van a terrorizmus aktuális szervezeti, módszerbeli jellemzői és az eredményes terrorelhárítás működési rendszere között, meg kell érteni, hogy a terrorizmus elleni küzdelem nem egy elit, zárt hírszerző klub feladata. A megelőzés, felderítés széles körű együttműködésen kell hogy alapuljon, azonos értékű tagjai kell hogy legyenek a titkosszolgálatok, a rendvédelem és a bűnügyi, valamint a területi rendőri szervek. Szigetszerű, egymástól elszigetelt felderítési modellel nem lehet eredményes munkát végezni.

A TERRORIZMUS ÉS A SZERVEZETT
BŰNÖZÉS SAJÁTOS VISZONYA

Giorgio Giacomelli az 1995 májusában Kairóban megtartott IX. miniszteri szintű ENSZ Bűnmegeelőzési Konferencián a következő megállapítást tette:

„A terrorizmus és a szervezett bűnözés közötti közeledés a hidegháború lezárásával és a terrorizmus állami szintű támogatásának csökkenésével felgyorsult. A nemzetek feletti bűnszövetkezetek és a terrorista szervezetek gyakran hasonló eszközöket vesznek igénybe, könnyen együttműködnek, de céljaik eltérőek. A terrorizmus és a szervezett bűnözés tevékenységének egymástól történő elhatárolása soha nem egyszerű feladat. A megoldás kulcsa a természetükben keresendő. E két kriminológiai jelenség között a leglényegesebb különbség, hogy a terrorcselekmények elmaradhatatlan kelléke az üzenet. Mindig valamilyen politikai, ideológiai cél érhető tetten. A szervezett bűnözés profitorientált, a legkisebb kockázat – legnagyobb haszonelv alapján működik. Működési távlatosabb céljaikban ellentmondást fedezhetünk fel. A szervezett bűnözés a meglévő társadalmi és gazdasági rendszerben építette ki, működteti hálózatát, éppen ezért a folyamatos finomhangolás mellett nem törekszik ennek a rendszernek a megváltoztatására, sőt az állandósítása alapvető érdeke. A terrorizmus éppen ezeket a hatalmon regnáló rendszereket akarja elpusztítani, felszámolni, esetenként váltó alternatívaként megjelenni és legális politikai hatalomhoz jutni.”¹⁷

Az összefüggésrendszer a szervezett bűnözés és a terrorizmus között egyértelműen bizonyítja a korábban leírt tételt, miszerint csak szoros szakterületi felderítői együttműködés és a két terület specialitásait ismerő szakemberek egy egységben való alkalmazása lehet igazán eredményes. Az 1990-es évek elején a hírszerző, illetve a hírszerzés mint szó, mint tisztán végzendő bűnügyi feladat, mint önálló szervezeti modell a szervezett bűnözés elleni munkában bizonyos vezetők számára felfoghatatlan és elfogadhatatlan volt, mert mint „állambiztonsági metódust” azonosították. Saját bőrünkön érzékeljük ennek a hiányát az ORFK (Országos Rendőr-főkapitányság) Szervezett Bűnözés Elleni Szolgálatánál az 1990-es években. Ne hibázzunk, ne engedjünk teret annak, hogy mostanság, a 2010–20-as években a már azóta létező bűnügyi hírszerzést, a bűnügyi felderítői tapasztalatokat ítéljük terület-, illetve szakmaidegennek a terrorellhárításban.

A felderítési környezet

Nemcsak a magyarországi felderítések egyfajta sajátossága, hogy megindulásukkor csak a motívum, a végrehajtás, illetve a felkészülés módja kérdéses. Az információk rendszerre, részletekre, eszközcselekményekre – például alkotóelemek beszerzése, valamilyen „szakmai” irodalom felkutatása –, valamint verbális előkészületekre utalnak.

¹⁷ BRAUN 2002: 119.

Ezen információk bővítése, a konkrét helyzet detektálása, a készülő cselekmény aktuális dinamikájának, az érintett személy mentális állapotának figyelemmel kísérése nagyon nagy kihívás elé állítja az ezzel foglalkozó szakembereket. Megjelennek a klaszszikus ajánlkozók, akik terrorcselekmények végrehajtására vállalkoznak, esetenként felesküsznek terrorszervezetekhez, valamint az autodidakta bombagyártók. Továbbá nem szabad figyelmen kívül hagyni az aktív lövöldözők megjelenését sem. Ezeknek a cselekményeknek döntően az Egyesült Államokban van hagyománya, de Európa sem mentes a hasonló végrehajtásoktól. Ezek száma feltehetően gyarapodni fog Magyarországon is. Az eddig itthon történt kiemelkedő események a teljesség igénye nélkül:

- ♦ Balassagyarmaton 1973. január 7. és január 12. között a Geisler Eta Középiskola Leánykollégiumban egy testvérpár, Pintye András és László fegyveresen tartott fogva 20 lányt. Magyarországon ez volt az első modern értelemben vett túsdráma, s a mai napig is a legfelkavaróbb maradt. A tortúra záróepizódjaként Pintye András életét vesztette, miután mesterlövészek leterítették, Lászlót pedig hosszú börtönbüntetésre ítélték. Az akkori hatóság és pártvezetés számára kényes volt az ügy, hírzárlatot is el kellett rendelni. A rendőröknek és katonáknak akkoriban még nem volt tapasztalatuk ilyen incidensekkel. A túszejtést óriási társadalmi felháborodás kísérte Balassagyarmaton és környékén, mert a két túszejtő apja magas rangú párttag volt, s hivatalával visszaélve tussolta el idősebb fia korábbi botrányos cselekedeteit.
- ♦ Baján 1993. december 10-én a III. Béla Gimnázium harmadik osztályos tanulója, Zs. József a délelőtti nagyszünetben egy géppisztolyt mutatott meg társainak. A 17 éves fiú már előző nap is a kabátja alá rejtett fegyverrel érkezett az iskolába. Osztálytársai azt hitték, csak játékfegyverről van szó, mivel korábban már többször előfordult, hogy élethű replika volt nála, így azt is viccnek gondolták, amikor József feltette nekik a kérdést: ki akar a túsza lenni? Becsöngetéskor az odaérkező tanár el akarta tőle venni a géppisztolyt, mire a fiú a folyosó egyik ablakába lőtt. A zajra több osztályteremből is kijöttek, de a fegyveres diák mindenkit visszaparancsolt, öt osztálytársát pedig az igazgatói irodába terelte, ahol bezárkózott velük. Este 9 órakor a pszichológussal folytatott beszélgetés hatására elengedte túszeit. Ezután fegyverét hátrahagyva ő is kilépett a folyosóra, ahol elfogták.
- ♦ Pécsen 2009. november 26-án a Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Karán történt lövöldözés, amelyet az egyetem egyik hallgatója hajtott végre egy biofizika gyakorlaton. A támadó egy elsőéves, 23 esztendőes hallgató volt, akit kiküldtek az óráról, mert feltűnő zörgésével zavarta a tanítást. Kint a mellékhelyiségben megtöltötte a nála lévő, addig üres fegyverét (az Első Pécsi Polgári Lőegylet tagja volt, így volt érvényes fegyvertartási engedélye),

majd 11:30 körül visszatérve a cseh gyártmányú, 9 mm-es CZ 85B pisztolyból tüzet nyitott. Négy embert talált el, egy 19 éves hallgató a helyszínen életét vesztette, egy hallgatót súlyosan megsebesített, valamint rálőtt az oktatóra, aki könnyebben sérült. Ezután kiment a tanteremből, ahol egy takarítónőre adott le lövést, majd a klinika legfelső emeletén lévő társalgóból mobilon felhívta a rendőrséget, és feladta magát.

- Budapesten S. Ábel a vád szerint huszonkét embert akart megölni az ELTE (Eötvös Loránd Tudományegyetem) jogi karán vagy egy bevásárlóközpontban, mert éppen annyi rossz évet élt addig. A fiatalembert az ügyészség azzal vádolta, hogy a finnországi, németországi és egyesült államokbeli iskolai mészárlások hatására hozta meg döntését.

Az itthoni ügyek, saját felderítések azt mutatják, hogy az elkövetők vonatkozásában, a szűkebb és tágabb környezetében egyaránt keletkeztek olyan információk, amelyekre fel lehetett volna figyelni. A nemzetközi tapasztalatok is ezt mutatják: Paul Gill és társai 2014-ben 119 európai és amerikai magányos elkövető hátterét vizsgálták.

„Az esetek 83 százalékánál azt állapították meg, hogy mások is tisztában voltak vele, hogy extremistá ideológiákhoz kötődik a későbbi elkövető. Több mint 60 százalék esetében a családnak, barátoknak elmondták, hogy terrorizmussal kapcsolatos aktivitást folytat. 65% kifejezte a vágyát, hogy ártani akar másoknak. A közeli ismerősök 54 százaléka dühös embernek írta le az elkövetőt. 63 százalékuknál észrevehetően nőtt az elkövetés előtt a düh mértéke.”¹⁸

Tekintettel arra, hogy a magányos elkövetők felderítése nagyon nehéz, információ-szegény környezetből indul, és a ráutaló magatartások nagyon széles spektrumon jelennek meg, ezért le kell hajolnunk minden adatmorzsáért. Figyelemmel a korábban leírtakra, meg is érkeztünk a társadalmi jelzőrendszerek kialakításának szükségességéhez. Ez csak akkor fog megvalósulni, ha a biztonságtudatos gondolkodás alapjait is sikerül lerakni.

A MEGELŐZÉS MINT KULCSKÉRDÉS

Napjaink terrorelhárításért felelős szerveinek vajmi kevés lehetősége van a terrorizmust kiváltó körülmények megváltoztatására, az okok megszüntetésére. A klasszikus

¹⁸ KOVÁCS 2017.

politikai, jogi, szakmai lehetőségeken túl felhívnám a figyelmet az állampolgári párbeszeden alapuló biztonságtudatosítási programokra. Ezek szerves része a tájékoztatás, az oktatás, szükség szerint az ajánlott magatartási szabályokra való figyelemfelhívás.

A fejezetben több helyütt eset már szó arról, hogy milyen nagy mennyiségű releváns információ szunnyad a társadalom különböző pontjain. Meg kell találni, el kell érni, hogy egy része jelenjen meg a megfelelő feldolgozóhelyeken. Meggyőződésem szerint ez nagyot javíthatna a megelőző, minőségi információszerzésen.

*Biztonságtudatosság, a társadalom érzékenyítése,
a társadalmi jelzőrendszerek kialakítása*

A biztonság az egyének, az emberi közösségek, a különböző társadalmak talán egyik legrégebbi igénye és vágya. A biztonság igényét korábban megtörtént vagy folyamatosan jelen lévő, nemkívánatos veszélyes események megtörténte vagy története váltja ki. A közösség igyekszik tenni azért, hogy a helyzet megváltozzon, és a kívánatos rend helyreálljon. Ebből a cselekménysorból, az adott válaszokból alakul ki a védelem maga. A védelmi intézkedések a konkrét, azonnal kezelendő eseményekre adott direkt válaszok. Az állandósuló ilyen irányú feladatok hozták, hozzák létre azokat a védelmi – nemzetvédelmi és rendvédelmi – szervezeteket, amelyek hivatásszerűen foglalkoznak a problémák kezelésével. Ezekről a szakmai közösségektől elvárható volt, hogy ne csak az akutan jelentkező nemkívánatos eseménnyel foglalkozzanak, hanem azt összefüggéseiben, rendszerben vizsgálják.

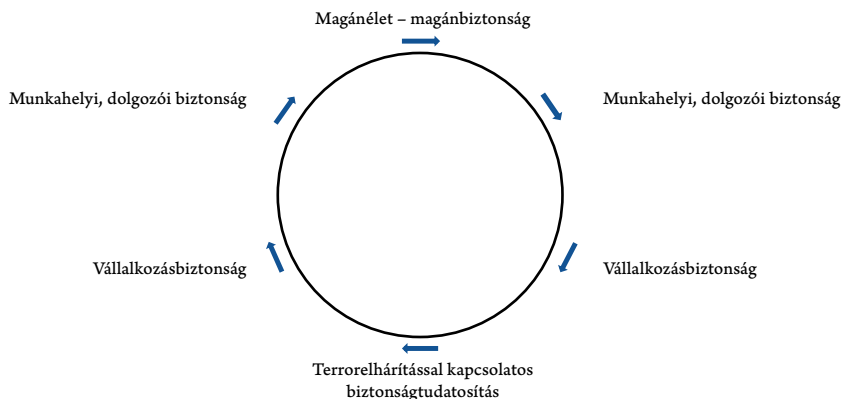
A terrorizmussal, a terrorellhárítással a rendszerváltás előtt csak egy nagyon sajátos módon, szinte a nyilvánosság, a társadalom teljes kizárásával lehetett foglalkozni. Ugyan együtt éltünk vele, hiszen ha csak a modern kori terrorizmus alapkövének tekinthető 1972-es müncheni olimpiai támadásra gondolunk, vagy a Vörös Brigádok, a Vörös Hadsereg Frakció tevékenységére, ezek ismert események voltak a nyilvánosság számára is. Ugyanakkor a kétpólusú világrendben ezek olyan cselekményekként lettek tálalva, mint amik nálunk meg sem történhetnek. Ezt az időszakot meghatározta a „te terroristád – az én szabadságharcosom” nézőpont szerinti – finoman fogalmazva – átpolitizált hozzáállás.

A rendszerváltás után a helyzet alapvetően megváltozott. A magántulajdon erőteljes fejlődése, a gazdasági szerkezet átalakítása, a társadalom, a jogrendszer, a nemzetbiztonsági szervezetek, a rendvédelmi szervek kihívásainak, feladatainak változása új helyzetet teremtett. A körülmények ilyen nagymérvű, komplex változása oda vezetett, hogy csak a tüneti kezelésig jutottunk. Ez tetten érhető volt a terrorellhárítás és a szervezett bűnözéssel való foglalkozás területén is. Nem voltak mélyreható,

ok-okozati összefüggéseket feltáró elemzések, nem voltak kiérlelt javaslatok, sok esetben a társadalom és a politika is adós volt azzal, hogy mit vár el a felelős szakmai szervezetektől. Így sajnos determinált volt a kapkodás, rögtönzés, a pillanatnyi felszíni problémák eseti kezelése. Ebben az időben a biztonságtudatos magatartások speciális formálása erősen háttérbe szorult, illetve inkább nem is létezett. Az egyre aktívabb, öntudatosabb társadalom kialakulása, fejlődése folyamatosan fejlesztett egy nyitottabb, sokkal szélesebb alapokon nyugvó kommunikációt. A megjelenő információk mennyisége és gyorsasága egyre nagyobb mértékben befolyásolta a mindennapokat. Természetesen ebben sokkal nagyobb teret kaptak a negatív jelenségekkel kapcsolatos felvetések is. A hirtelen sokszereplőssé váló hírverseny káros mellékhatása volt, hogy a gyorsaság és a mennyiség a hiteles tájékoztatás és a minőség rovására ment. A média a biztonságérzetet befolyásoló tényezővé vált. A helyzet megértéséhez nem mehetünk el szó nélkül amellett, hogy „a politikai vetésforgó” is kitermelte a biztonságért felelős szervezetek megítélését az éppen aktuális politikai igényeknek megfelelően.

Itt meg is érkeztünk a véleményem szerint egyik legfontosabb tényezőhöz, amely a nemzetbiztonsági és rendvédelmi szervek szempontjából létkérdés, az állampolgári, lakossági *bizalom* meglétéhez.

A nemzetbiztonság, a terrorelhárítás, a bűnüldözés, a szervezett bűnözés elleni harc információéhsége szinte csillapíthatatlan. Az elkövetett cselekmények *modus operandijának* változása – magasabb szervezetség, intenzívebb konspiráció, a magányos elkövetők térnyerése, a terrorizmus és a szervezett bűnözés összefonódása – egyre inkább igényli, hogy a társadalomból, a kis közösségekből érkezzenek információk, mert sok esetben ezek az adatmorzsák a megoldáshoz vezető út iránypontjai. Ahhoz, hogy ezekből a forrásokból a felsorolt szakmai területek információhoz jussanak, élvezniük kell az emberek, a társadalom bizalmát. A bizalom roppant illékony dolog. A megszerzéséhez, és főleg a megtartásához sok tennivaló vár az érintettekre. Átlátható, a közösség által megérthető tevékenység, gyors és tényszerű szakmai kommunikáció az alapja a bizalom építésének. Ugyanakkor a bizalom rombolásában – ami sokkal, de sokkal gyorsabb, mint az építés – megkerülhetetlen a „nyilvánosságcsinálók” szerepe. Rögtön szögezzük le, hogy nem azzal van a baj, ha foglalkoznak ezekkel a kérdésekkel, még azzal sem, ha kritikusak, hanem az esetenként ellenőrizetlen, torzított, olykor félrevezető állításokkal. A felelőtlenül pellengérre állított hatóságok minősítésével a „hozzá nem értő”, „feladatát megoldani nem tudó”, de legalább „semmit nem tévő” jelzők hihetetlenül gyorsan erodálják a nemzetbiztonsági és rendvédelmi szervek bizalmi bázisát. Ettől sajnos a politikát sem tekinthetjük teljességgel mentesnek. Határozott véleményem, hogy a minőségi politizálást és újságírást a felelősségteljességnek is kell jellemeznie.

1. ábra: Biztonságtudatossági körfolyamat

Forrás: a szerző szerkesztése saját kutatása alapján

A kölcsönös információcsere, tájékoztatás, visszacsatolás, egyszóval a párbeszéd az egyetlen járható út az eredményesebb megelőzés, megszakítás, felderítés és szükség esetén a felszámolás érdekében. Ennek eredménye lehet – véleményem és tapasztalataim szerint – az egymásra épülő biztonság, a biztonsági szintek körforgása, amelyet az 1. ábra szemléltet.

Magánélet – magánbiztonság

Az embereknek, közvetlen környezetüknek, családjuknak az általános biztonsággal kapcsolatos szabályaik szinte genetikailag kódoltak, a gyermek, a lakás, az értékek védelme hosszú évek tapasztalata alapján, illetve korábbi generációk által átadott szokások, szabályok által determináltak. A szabályok külső hatások által változnak, illetve változhatnak, de általában csak kismértékben – néha csak a technikai lehetőségek fejlődése mentén – finomhangolódnak.

Munkahelyi, dolgozói biztonság

A munkahelyi, dolgozói biztonság nagymértékben befolyásolt azáltal, hogy a munkahelynek milyen a vállalati kultúrája, a foglalkoztató mennyire kitett biztonsági kihívásoknak, mennyire volt korábban érintett rendkívüli eseményekkel, illetve mennyire korszerűen előrelátó. Összetett folyamatokról beszélünk, hiszen itt már a személyes biztonságon túl megjelenik többek között a vagyónvédelem, vagy

az adat- és információbiztonság, és egyéb, az adott munkahelyre jellemző biztonsági igények is. A munkahelyi biztonsági kultúra már hatással lehet az egyén magánbiztonságára is.

Vállalkozásbiztonság

Fontos rögtön tisztázni, hogy a vállalkozásbiztonság nem egyenlő a vállalatbiztonsággal. Az eltérés formailag csak pár betű, de a tartalomban óriási. A vállalkozásbiztonság a vállalkozás teljes működési vertikumáért felel. A működési környezet, az emberi tényezők, a munkavállalók, a beszállítók, alvállalkozók, a termékek piaci helyzete, versenytársfigyelés, kereskedelem, marketing, szállításbiztonság, folyamatos monitoringozás, a belső és külső visszaélésekkel szemben való fellépés, a folyamatos működés, szolgáltatás vagy termelés biztosítása is a feladata. Nagyon széles körű, sok területet átfogó tevékenység. A nemzetközi és hazai tapasztalatok alapján a komplex üzleti hírszerzés – annak offenzív és defenzív területe – a letéteményese ennek a legmagasabb szintű vállalati biztonsági kultúra kialakításának. Természetesen nagymértékben tudja ez befolyásolni a benne részt vevő, illetve érintett személyek biztonságához való hozzáállását. Egy vállalatban, munkahelyi közösségen belül a biztonsági tudatformálás során meg kell élni azt és meg kell harcolni azért, hogy a fejekben eljussunk a „vállalati GESTAPO¹⁹”-tól a „megkerülhetetlenül szükséges” megítélésig és az ezzel kapcsolatos biztonsági szervezet és a biztonság rezsim elfogadásához.

Terrorelhárítással kapcsolatos biztonságtudatosítás

A terrorelhárítással kapcsolatos biztonságtudatosítás területén meg kell próbálni logikai sorba rendezni és eszerint felépíteni a munkánkat. Ez döntően kétfelé ágazik, a megelőzés-felkészítés és a bekövetkezett események kezelése a két fő feladat.

Megelőzés-felkészítés: általános tájékoztatás, információadás a megelőzés érdekében:

- ♦ a terrorizmus mint jelenség története, megjelenési formái, trendjei napjainkban;
- ♦ a terrorjellegű cselekmények bemutatása;
- ♦ a végrehajtási magatartások, ezek előkészületének felismerése, felismerhetősége, a ráutaló magatartások megismerése;

¹⁹ Geheime Staatspolizei: titkos államrendőrség.

- ♦ a „veled is megtörténhet” gondolat elültetése;
- ♦ a terrorcselekményekkel kapcsolatos társadalomérzékenyítési munka a megfelelő szinteken, a szintekhez rendelt és illesztett tartalommal.

Az iskoláskortól fontos, hogy a megfelelő formában foglalkozzunk azokkal a kérdésekkel, hogy „mire kell odafigyelni”, „mit kell észrevenni”, „kinek kell szólni”, valamint „ha megtörténne, mit kell tenni”. Ezekre a gyermek- és fiatalkorban lefektetett alapokra lehet később, már a munka és a mindennapok felnőtt világában felépíteni a terrorcselekményekkel kapcsolatos további érzékenyítési feladatokat.

A bekövetkezett események kezelése, a „megtörtént és benne vagyunk” helyzet: itt a munka alapja a világban megtörtént események folyamatos és gyors elemzése és értékelése, a jelenségek okainak és körülményeinek a feltárása. Ezeket az információkat kell tudnunk ajánlott magatartási szabályokká, viselkedési tanácsokká konvertálni.

KONKLÚZIÓ

Az eredményesség érdekében elemeztük a Magyarországra jellemző jelenlegi állapotokat a biztonság tudatosítás területén. Meg kell állapítani, hogy több érintett szervezet (Terrorelhárítási Központ – TEK, Alkotmányvédelmi Hivatal – AH, ORFK, Budapesti Rendőr-főkapitányság – BRFK, Nemzeti Bünmegelőzési Tanács) folytat ilyen jellegű munkát. Ezek koordinálatlanok, nincsenek egyeztetve, sok esetben átfedések tapasztalhatók, és mint afféle párhuzamosok, soha nem, vagy csak a végtelenben találkoznak. A szigetszerűen végrehajtott programoknak is köszönhető, hogy a hatékonyság meglehetősen alacsony. Csak példaként ragadnám ki, hogy adósak vagyunk egy olyan közös oktatási csomag megalkotásával – összehangoltan a rendvédelem, terrorelhárítás, nemzetbiztonság –, amellyel célirányosan tudnánk megjeleníteni a különböző szintű és korosztályú oktatási intézményekben az általános iskolától a felsőoktatásig.

A terrorizmus elleni harc elmúlt évtizedeinek alapvető tanulsága, hogy a konkrét terrorelhárítási feladattal megbízott állami szerv vagy szervezetrendszer önmagában nem képes hatékonyan fellépni. Komplex, össztársadalmi együttműködésre van szükség, így alakulhatnak ki azok az intézményi, együttműködési és kommunikációs csatornák, amelyek segíthetik a megelőzést és a detektálást.

A jövő feladatainak lényegét abban látjuk, hogy a részt vevő szakmai szervezetek részéről alkalmazott szigetszerű felvilágosítási, tájékoztatási rendszereket meg kell változtatni. Célszerűnek látszana egy országos hatáskörű, megfelelő humán és anyagi erőforrásokkal ellátott olyan szervezetet létrehozni, amely képes partnerként fellépni, adott esetben a más minisztériumok által irányított területeken is.

A biztonságtudatosítás, az állampolgári, lakossági érzékenyítés területén szerzett szakmai tapasztalataink azt mutatják, hogy a társadalom ezt a fajta tájékoztató, felkészítő, támogató munkát értékeli, ami nagymértékben járulhat hozzá – a mindennapok szakszerű és minőségi munkavégzésén túl – a bizalom kialakulásához és fenntartásához. Ez alapozza meg, hogy több és érdemi információ érkezzon felénk a társadalmi jelzőrendszerből, amelyek szerves építőkövei egy eredményes, korszerű, a mai kihívásoknak megfelelő terrorelhárítási munkának.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BÁCS Zoltán (2021): A terrorizmus egyes latin-amerikai ideológiai támaszai. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 9(1), 16–40. Online: <https://doi.org/10.32561/nsz.2021.1.2>
- Biden Slams Pro-Trump Mob as 'Domestic Terrorists'. *Dw.com*, 2021. július 1. Online: www.dw.com/en/joe-biden-slams-pro-trump-mob-as-domestic-terrorists/a-56163969
- BRAUN Zsolt (2002): A nemzetközi terrorizmus kihívásai. *Belügyi Szemle*, 50(6–7), 104–126.
- GANOR, Boaz (2002): Defining Terrorism: Is One Man's Terrorist another Man's Freedom Fighter? *Police Practice and Research: An International Journal*, 3(4), 287–304. Online: <https://doi.org/10.1080/1561426022000032060>
- GÖNCZÖL Katalin et al. (szerk.) (2006): *Kriminológia*. Budapest: CompLex.
- HEGEMANN, Hendrik – KAHL, Martin (2018): Was ist Terrorismus? Eine schwierige Begriffsbestimmung. In HEGEMANN, Hendrik – KAHL, Martin (szerk.): *Terrorismus und Terrorismusbekämpfung. Eine Einführung*. Wiesbaden: Springer, 9–27. Online: https://doi.org/10.1007/978-3-658-16086-9_2
- Iraq Accuses US of State Terrorism. *BBC News*, 2002. február 20. Online: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1830640.stm
- KOVÁCS Gábor Balázs (2017): *Magányos elkövetők, iskolai lövöldözők*. Kézirat.
- LANDLER, Mark (2013): Obama Calls Blasts an 'Act of Terrorism'. *The New York Times*, 2013. április 16. Online: www.nytimes.com/2013/04/17/us/politics/obama-calls-marathon-bombings-an-act-of-terrorism.html
- PERRY, Nicholas J. (2004): The Numerous Federal Legal Definitions of Terrorism: The Problem of too Many Grails. *Journal of Legislation*, 30(2), 249–274. Online: <https://scholarship.law.nd.edu/jleg/vol30/iss2/3>
- RÓDLER Norbert (2021): *Terrorizmus a kibertérben*. Szakdolgozat. Budapest: Nemzeti Közszerológiai Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet.
- SZALAI Máté – WAGNER Péter (2016): A terrorizmus fogalmának kiterjesztése? Értelmezési lehetőségek Orlando kapcsán. *KKI-elemzések*, 19, 1–10.
- TOWNSHEND, Charles (2018): *Terrorism. A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press. Online: <https://doi.org/10.1093/actrade/9780198809098.001.0001>
- WEISS, Peter (2002): Terrorism, Counterterrorism and International Law. *Arab Studies Quarterly*, 24(2–3), 11–24.